

вищих навчальних закладів, училищ для викладання в ліцеях, гімназіях та старшій ланці загальноосвітніх шкіл), ступенях поглибленого навчання з різних предметів.

Специфіка компетентнісного навчання у старшій школі полягає не лише в тому, що засвоюється «готове знання», запропоноване вчителем для сприйняття, а й простежуються умови виникнення цього знання, передбачається, що учень сам формулює поняття, необхідні для розв'язання завдань. Навчальна діяльність, перетворюючись на дослідницьку, сама стає предметом засвоєння. Саме компетентнісний підхід спонукає старшокласника до навчання. І педагог, і учень починають розуміти, що справжня революція в навчанні полягає не лише у змісті шкільної системи. Вона полягає в навчанні того, як навчатися, думати, які методи можна використати задля розв'язання будь-якого завдання, що виникає перед особою у будь-якому віці.

Література

- 1. Зимняя И. А.** Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия / Ирина Алексеевна Зимняя. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
- 2. Зимняя И. А.** Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34–42.
- 3.** Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики : [монографія] / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; [під заг ред. О. В. Овчарук]. – К. : К. І. С., 2004. – 112 с.
- 4. Пометун О. І.** Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – №1. – С. 65–69.
- 5.** Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики / [за заг. ред. В. Кременя]. – К. : К. І. С., 2003. – 296 с.
- 6. Усик О. Ф.** Формування соціокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін / Олена Федорівна Усик: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. – К. Інститут педагогіки АПН України, 2010. – 275 с.
- 7. Hoffman T.** The meanings of competency / T. Hoffman // Journal of European Industrial Training, 1999. – Vol. 23. – № 6. – P. 277.

УДК 378.091

Ірина Пінчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Пінчук І.О. Особливості використання проектної технології на уроках англійської мови у початкових класах.

У статті схарактеризовано сутність і процедуру використання проектів у процесі навчання англійської мови учнів початкової школи, розглянуто вимоги та завдання проектної технології в початковій школі. Описано особливості основних етапів роботи і підкреслено значення проектної технології.

Ключові слова: проектна технологія, учень початкової школи, освітній процес з англійської мови в початковій школі, презентація проекту.

Пінчук И. А. Особенности использования проектной технологии на уроках английского языка в начальных классах.

В статье охарактеризованы суть и процедура использования проектов в процессе обучения английскому языку учащихся начальной школы, рассмотрены требования и

завдання проектною технології в початковій школі. Описані особливості основних етапів роботи і підкреслено значення проектною технології.

Ключевые слова: проектная технология, учащийся начальной школы, образовательный процесс по английскому языку в начальной школе, презентация проекта.

Pinchuk I. A. Features of the use of design technology at English lessons in primary school.

The basic nature and the procedure of project using in the process of preschool pupils English teaching are characterized in the article. Project technology demands and project tasks in primary school are examined. The peculiarities of the main stages are described. Project technology importance is underlined.

Key words: project technology, preschool pupil, English educational process in primary school, project presentation.

У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти зазначено, що пріоритетною освітньою метою є підготовка школярів до життя в демократичному суспільстві через запровадження методів викладання іноземних мов, які стимулюють незалежність думки, спонукають до відповідальної компетентної діяльності [1, с. 23]. У зв'язку з цим одним із шляхів входження України до європейського освітнього простору і реформування вітчизняної освіти є широке запровадження у вивченні англійської мови освітньої проектною технології. Особливо актуальним є використання проектною технології в навчально-виховному процесі з англійської мови в початковій школі з уведенням обов'язкового вивчення першої іноземної мови з 1 класу у 2012 році.

У вітчизняній педагогічній літературі є дослідження, що висвітлюють різні аспекти проектною технології та її запровадження в навчально-виховний процес загальноосвітньої школи. Зокрема, О. Пехота та інші науковці розглянули загальну концепцію освітніх технологій, їх роль у формуванні творчої особистості [3, с. 15]. Проектний підхід в управлінні навчальним закладом вивчався О. Мармазою [2, с. 32]. О. Цимбал, О. Тягло та П. Цимбал досліджували проблеми проектною технології, розвитку критичного мислення та громадянської освіти в процесі вивчення англійської мови [5, с. 7]. Проаналізувавши вищезазначені та інші наукові праці, можемо зазначити, що проблема застосування проектною технології в початкових класах під час вивчення англійської мови потребує подальшого дослідження.

Проектна технологія дозволяє одночасно і більш ефективно формувати в учнів низку ключових компетентностей, передовсім – «уміння вчитися», тобто вміння самостійно здобувати знання у будь-якому вимірі «простору навчання». Вони вчать організувати свою роботу з розв'язання актуальних проблем і досягнення потрібного результату, набувають навичок самоконтролю, самооцінки і самовдосконалення. Школярі навчаються самостійно визначати проблеми і цілі діяльності, ефективно співпрацювати, бути ініціативними й відповідальними за прийняття рішень, обґрунтовано розв'язувати суперечності.

Розглянемо особливості створення проектів під час вивчення англійської мови в початкових класах. Однією з особливостей запровадження проектною технології в початковій школі є те, що вчитель постає організуючим началом. Він планує проект, знайомить учнів з проектною роботою, координує їх роботу, навчає нових видів діяльності. Розпочинати необхідно з простого: продумати та чітко організувати роботу за ретельно спланованими кроками з урахуванням поступового зростання ролі учнів у

проекті. Не слід вимагати від учнів виконувати завдання англійською, якщо вони не навчилися робити це рідною, наприклад, визначати час за годинником. Ідея проекту може належати вчителю, але в учнів має бути певний вибір. Наприклад, під час підготовки свята англійської мови учні самі вирішують, які віршики, пісеньки або діалоги вони будуть презентувати на святі. З набуттям досвіду проектної роботи роль учнів буде зростати. Під час здійснення проекту на уроках англійської мови, особливо на початковому рівні, не можна уникнути використання рідної мови. Це необхідно для надання чітких інструкцій та організації ефективної роботи над проектом (для пояснення того, що і як слід робити). Поступово вчитель частково може давати пояснення англійською, дублюючи їх рідною мовою [4, с. 13].

Плануючи проект, учитель має визначитися: чи відповідає діяльність, запланована за проектом, віковим особливостям дітей молодшого шкільного віку; чи мають учні необхідний досвід виконання проектної роботи; чи ретельно сплановані етапи проекту (що будуть робити учні та якого результату досягнуть на кожному етапі); як запланований проект відповідає програмним вимогам; яким мав би бути кінцевий результат; чи досягнуть діти необхідного рівня володіння англійською мовою (а також чи будуть досягнуті потрібні результати в кожному з вимірів проектної діяльності) [6, с. 31].

На етапі підготовки або здійснення проекту доцільно залучити батьків. Наприклад, вони можуть допомогти дітям оформити картки за проектом «Мої домашні улюбленці» й опрацювати їх. Учитель ознайомлює батьків, яким чином можна використовувати картки для навчання англійської мови. Важливо, щоб вони допомагали дітям, а не виконували завдання замість них. Батьки будуть вдячними глядачами, якщо їх запросити на презентацію проектів.

Виконуючи проекти на уроках англійської мови в початковій школі, слід дотримуватися вимог.

1. Ураховувати вікові особливості. Учень початкової школи (6–10 років) може зосереджувати увагу на одному предметі чи виді діяльності 5–10 хвилин. У цьому віці діти потребують особливої мотивації. Необхідна зацікавленість діяльністю, яка відповідає їхнім інтересам, досвіду, знанням, оточенню. Вони люблять грати, співати пісні, виконувати фізичні вправи, малювати, вирізати, приклеювати. Дітям цього віку слід пропонувати прості завдання, давати чіткі, зрозумілі пояснення (інструкції).

2. Обирати для розв'язання проблеми, вагомі для цього віку, та отримувати конкретні результати (наприклад, словник у малюнках, картки для вивчення англійської мови, плакат, що розповідає про уподобання тощо).

3. Застосовувати інтегровані знання та вміння, що ґрунтуються на досягненнях учнів у молодшому шкільному віці.

4. Розвивати незалежність, здатність робити вибір та діяти самостійно (індивідуально, у парах, у малих групах), уміння послідовно виконувати певні дії. Учні поетапно здійснюють проект за допомоги і підтримки вчителя, який не тільки координує роботу, але й ініціює, планує, організовує її, навчає різноманітних видів діяльності, забезпечує право вибору.

5. Учитель організовує попереднє вивчення мовних аспектів на початковому (інтродуктивному) рівні, що спрямоване на формуванні лінгвістичної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції [6, с. 32].

Продуктом проекту може бути плакат, картки, словники в малюнках, індивідуальна розповідь, таблиця, письмова розповідь з ілюстраціями, малюнок з надписами, проведене свято тощо. Розуміючи важливість кінцевого продукту, треба

пам'ятати, що не менш важливим є сам процес його створення. До того ж це має бути учнівська робота, а не вчительська.

У початковій школі вчитель тільки ознайомлює учнів з проектною технологією, тому важливо показати дітям учнівський проект або підготовлений зразок, який можна розмістити в класі; продемонструвати, як виконуються певні дії [5, с. 33].

Плануючи презентацію проекту, необхідно розв'язати такі завдання:

1) обрати аудиторію глядачів, для яких буде проведена підсумкова презентація проекту (батькам, учням школи, вчителям);

2) визначити місце презентації проекту (у класі, в актовій залі чи на шкільному подвір'ї);

3) визначити час проведення презентації проекту (після уроків, під час свята, на вихідні тощо);

4) обрати форму проведення презентації проекту (виставка робіт, свято, відеосюжет про те, як виконувався проект тощо).

Учнівські проекти мають бути підписані й виставлені для огляду разом з малюнками, фотографіями тощо. Однак перш ніж виставляти учнівські проекти, треба спитати в дитини, чи не заперечує вона проти цього.

Роботи вивішуються або виставляються на певний час (тиждень – два), учням надається час для ознайомлення з іншими проектами.

Учитель може запропонувати учням зробити завдання (наприклад, у проекті «Мої улюблені іграшки» учні мають знайти, яка іграшка найулюбленіша в класі). Учнів слід залучити до оформлення виставки проектів. Після завершення огляду кожна дитина може одержати роботу і зберігати її в папці для файлів.

Особливі вимоги висуваються до керівника проекту. Основною метою вчителя є не передача знань, а організація пошукової діяльності учнів. Учитель сам повинен володіти методами досліджень, уміти висувати гіпотези, шукати розв'язання проблем, він повинен бути зацікавлений в інтелектуальній діяльності, мати високу культуру мислення, бути терплячим.

Оцінювання вчитель планує заздалегідь і ознайомлює учнів з відповідними критеріями перед початком виконання основної роботи над проектом. Педагог додає заохочувальний бал або два, якщо учень доклав значних зусиль в оформленні, виявив активність у проведенні презентації, продемонстрував творчий підхід до створення проекту тощо. У першому – другому класі вчитель оцінює учнівські проекти вербально або використовуючи різні знаки, наприклад, приклеює на аркуш паперову квітку або малює яблуко у кошику тощо. У третьому або четвертому класах також можна використати цей спосіб оцінювання, наприклад, можна намалювати вазу на альбомному аркуші, в якій з'являється квітка після кожного успішного виконаного завдання. Цей букет можна подарувати матусі до свята 8 Березня [6, с. 33].

Усі етапи проектної діяльності учнів початкових класів повинні ретельно контролюватися вчителями, оскільки і теоретичних, і практичних знань та вмінь в учнів молодших класів ще мало. Проекти для початкової школи переважно мають бути короткотривалі. Проте все ж такі вчителі мають чудову змогу залучити до пошукової, творчої діяльності практично всіх учнів, і передусім – дітей з підвищеною навчальною мотивацією.

Участь у роботі над колективними або індивідуальними проектами сприяє формуванню в молодших школярів уміння відбирати й аналізувати інформацію, працювати з енциклопедіями, довідниками, спеціальною літературою, присвяченою різним формам життя й діяльності людини, галузям техніки, науковим відкриттям, використовувати можливості інформаційних технологій.

Учні молодшої школи вчаться проводити спостереження, брати інтерв'ю, систематизувати й узагальнювати отриману інформацію, висувати гіпотези, робити аргументовані висновки.

Теми учнівських проєктів дуже різноманітні й у початкових класах їх не слід регламентувати, визначати та виокремлювати більш значущі. В одних випадках учитель може підвести дітей до вибору теми, яка пов'язана з навчальним змістом. В інших – теми можуть бути запропоновані самими учнями. А частіше за все тема проєкту – колективний вибір учителя й учнів. Робота над проєктом у початкових класах не повинна бути вимушеною або надто зарегламентованою. Адже результат може бути негативним – перевантажена дитина, яка має багато обов'язків, може цю діяльність знехвалити, а цього не може допускати вчитель.

До роботи над проєктом у початковій школі висуваються певні вимоги:

- структурування змістової частини проєкту;
- прагматична спрямованість проєкту на результат, «готовий проєкт».

Метод проєктів дозволяє залучати до роботи учнів молодшої школи з різним рівнем підготовленості. Обдаровані діти, які випереджають у своєму розвитку однолітків, можуть з успіхом розробляти довготривалі проєкти. Захист проєкту – кульмінація всієї дослідницької роботи. Проводиться він за участю всіх співавторів проєктів. Запрошуються гості: учні інших класів, батьки, вчителі. У ході захисту проєктів школярі вчаться чітко й переконливо викладати інформацію, захищати свою точку зору, ставити питання, слухати один одного.

Під час проєктної роботи на етапі підведення підсумків обов'язково має бути зворотний зв'язок. Учні вчаться аналізувати свою роботу, а вчитель отримує інформацію щодо їх досягнень і труднощів. Для того щоб учні оцінили проєкт загалом, необхідно запитати, що їм більше всього сподобалось, які були труднощі, які виникали потреби, що б вони порадили для покращання роботи, яку проблему хотіли б узяти для наступного проєкту.

Проєктний підхід дозволяє наблизити навчальний процес до життя і потреб дітей, програмовий матеріал адаптувати до реальних життєвих ситуацій, а головне – робить навчання молодших школярів цікавим і змістовним, а процес набуття знань простим і доступним. Отже, використання проєктів у навчально-виховному процесі з англійської мови в початковій школі дає не тільки знання, що знадобляться в майбутньому дорослому житті, а й уміння та навички, що вже нині допомагають школярам розв'язати їхні нагальні життєві проблеми. Діти живуть і вчаться жити в складному навколишньому світі, працювати і спілкуватися з іншими людьми, здобувати необхідні знання. Адже проєктна технологія стимулює загальну активність учнів, сприяє створенню плідного освітнього середовища й утвердження системного характеру навчання та самонавчання.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с. 2. **Мармза О. І.** Проєктний підхід до управління навчальним закладом / О. І. Мармза – Х. : Вид. гр. «Основа», 2003. – 80 с. 3. **Освітні технології:** [навч.-метод. посіб.] / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. – Київ : А.С.К., 2002. – 255 с. 4. **Цимбал О. М.** Проєктні технології. Методика застосування в школі: матеріали тренінгу Літнього семінару «Партнери в освіті», 27 червня – 4 липня 2004 р. / О. М. Цимбал // Демократична школа: шлях до формування громадянського суспільства в Україні. – Горлівка, 2004. 5. **Цимбал О.** Учнівські проєкти – Ефективний засіб навчання громадянській освіті /

О. М. Цимбал // Права людини – громадянська освіта: Бюлетень Харківської правозах. Групи. – 2006. – №18 (418). – С. 4–6. **6. Цимбал О. М.** Проектна технологія, критичне мислення і громадянська освіта в процесі вивчення англійської мови. Початкова школа / О. М. Цимбал, О. В. Тягло, П. В. Цимбал. – Х. : Вид. група «Основа», 2008. – 109, (3) с. – (Б-ка журн. «Англійська мова та література»; Вип. 4 (64)).

УДК 371.162

Леся Поперечна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПЕРІОД УВЕДЕННЯ У ПРОФЕСІЮ У РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ

Поперечна Л. Ю. Професійний розвиток учителя початкових класів у період введення у професію у Російській Федерації.

Дослідження присвячене актуальній темі – професійному розвитку учителя початкових класів у період введення у професію. У статті представлено модель організаційно-педагогічного забезпечення професійного становлення вчителя початкових класів. Автором досліджено напрями управління професійним розвитком учителя, проаналізовано етапи входження молодого учителя у професію.

Ключові слова: професійний розвиток учителя початкових класів, становлення, модель, напрями, етапи професійного розвитку.

Поперечная Л. Ю. Профессиональное развитие учителя начальных классов в период введения в профессию в Российской Федерации.

Исследование посвящено актуальной теме – профессиональному развитию учителя начальных классов в период введения в профессию. В статье представлена модель организационно-педагогического обеспечения профессионального становления учителя начальных классов. Автором исследованы пути управления профессиональным развитием учителя, проанализированы этапы вхождения молодого учителя в профессию.

Ключевые слова: профессиональное развитие учителя начальных классов, становление, модель, направления, этапы профессионального развития.

Poperechna L. U. Teacher's professional development of primary classes during the introduction to the profession.

Survey was devoted to the actual topic, teacher's professional development of primary classes in the period of introduction to the profession. The article presents a model of the organizational-pedagogical support the professional development of teacher of primary classes. The author explored the ways of managing professional development of teachers, analyzed the stages of entering of young teachers in the profession.

Key words: professional development for primary teachers, formation, model, directions, stages of professional development.

Проблема професійного розвитку вчителя, його світоглядної культури, духовно-морального обличчя – одна з найактуальніших у педагогіці й філософії освіти, адже саме від педагога, його особистісних характеристик залежить якість освітніх послуг, виховання учнів як під час реалізації навчальних програм, так і в позанавчальний час. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, у Державній програмі «Вчитель» наголошено на необхідності формування особистості вчителя відповідно до